

Долі людські

У Чорнобилі пройшов випробування на мужність і стійкість

Была та был
и вправду чёрной -
Нежданно грянула беда.
И юношей в солдатской
форме

Страна направила туда.
Туда, где час тревоги пробил,
Туда, где долг зовёт.
По направлению в Чернобыль
Машины двинулись вперёд.

Ці рядки, написані серцем,
Олег Євтушок читає напам'ять
і через 27 років після аварії на
Чорнобильській АЕС. У пам'я-
ті залишилися позивні насе-
лених пунктів, хоча стерлися їх
назви.

2 стор.

У Чорнобилі пройшов випробування на мужність і стійкість

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Олегу було всього 18, коли його, солдата строкової служби, разом із іншими військовослужбовцями відправили на ліквідацію наслідків техногенної катастрофи. Вони забезпечували урядовий і зв'язок між військовими частинами в зоні та поза нею. Приїхали змінити тих, хто збирався мобілізуватися восени, й були першими, що пробули в Чорнобилі півроку з початку аварії.

В армію його призвали за спецнабором після першого курсу Донецького політехнічного інституту. Після «учебки» під Києвом потрапив у полк зв'язку в Чернігові. Когось посилали служити в Афганістан, інших у Мозамбік чи Лаос. Олег затримався, бо в той час виконував у Чорнобилі функції начальника апаратної П-246. Тож у простою рядового в підпорядкуванні були навіть офіцери.

Коли масштаби катастрофи оцінили реально, для ліквідації її наслідків почали направляти туди військові частини та підрозділи цивільних структур. У першу чергу радіаційно-хімічної розвідки, гелікоптери 17 повітряної армії Київського Червонознаменного військового округу, згодом інженерні частини. Тож потреба у зв'язку зростала. З листопада 1986 по травень 1987 року Олег служив у штабі оперативної групи в другому секторі від пошкодженого реактора. В селі Теріхи створили першу зону відповідальності зі штабом і вузлом зв'язку. Вже зранку 10 травня 1986 року Чорнобилі мав прямих зв'язок із Москвою, Києвом, Львовом, Мінськом, а також з усіма зонами.

У 30-кілометровій працювали 24 години на добу. Викликати солдата могли в будь-яку хвилину, тож навіть спав із телефоном. Зв'язок був неякісний, траплялися часті обриви кабелю. Штаб військової частини розташували в школі. Одного разу тут виникла пожежа. Дерев'яне приміщення з пічним опаленням, що збудували у 1890 році, не витримало навантаження. Приїхали пожежники, але без води, й почали доповідати по всій формі про своє прибуття. Загасила ж вогонь 25 московська бригада, що перебувала за декілька кілометрів від місця події й примчала на допомогу. Тоді військові вирішили звести новий навчальний заклад, уже з цегли, й обов'язково зі спортивним залом. І навіть узялися за будівництво. Не здогадувалися, що він нікому найближчим часом не знадобиться.

Згадує Олег Володимирович і Новий 1987 рік, коли довелось чергувати в ново-

річну ніч. Зима видалась дуже суворою. У хлопців почалися бронхіти, запалення легень. Тільки згодом задумалися, як утеплити холодні автобуси. Слідом за солдатами ходили вірні чотириногі друзі, що також постраждали й одержали від військових свої чорнобильські імена. Собаки - Доза й Реактор, коти - Стронцій і Цезій.

Через півроку, коли залишали зону на машинах, які не утилізували, не замінили, не списали, хлопці аж «дзвеніли» від одержаного опромінення. А в книжці ліквідатора зробили запис: 23,695 рентген (як компенсацію, щомісяця одержував по 100 карбованців відрядних...). Хоча в архівній довідці у графі «отримав дозу опромінення» написали російською мовою: «Не отражена». І, як пояснення, примітка: «Журнал учёта доз облучения военнослужащих УС «Славянка» в/ч 59261 на хранение в архив не поступал». І ще: «Краткость оплаты не отражена».

Згодом отримати довідку в архіві Олегу допомогли подяки та значок КЧВО «За ліквідацію последствий аварии на ЧАЭС», де зазначений номер військової частини. Один із ліквідаторів, який також приїхав за довідкою й не зміг її взяти через відсутність двох останніх цифр у назві, помер на місці від інфаркту. Я називаю лише факти, не коментуючи їх. Але не можу стриматися, щоб не сказати: «Це, мабуть, відбувалося не в моїй країні. Такого не може бути». Виходить, що може.

Тепер Олег Євтушок знаходить сили ще й жартувати, коли розповідає, що разом із машиною зв'язку має загальний ліквідаторський стаж у Чорнобилі 1 рік. І вже зовсім серйозно додає: «Хлопча, який прийшов служити у військову частину й помив автомобіль, що вивіз воду в Чорнобилі, втратив свідомість».

Певно, тодішні урядовці не могли й допустити, що хлопці, пройшовши шестимісячне чорнобильське пекло, доживуть до пенсії. А вони вижили. От тільки закон... Ніби і є, а не діє. Правильніше буде сказати, діє, але проти тих, кого ніхто не запитував, чи хочуть вони служити в Чорнобилі впродовж півроку, а тепер прирівняли до інвалідів війни. Прийнята не одна постанова, але там немає жодного слова про солдатів строкової служби.

Є і свої особливості в призначенні пенсії військовослужбовцям строкової служби, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Адже солдатам заробітну плату не нараховували. Тож розмір пенсії такої ка-

тегорії ліквідаторів-інвалідів визначали, виходячи з п'ятикратного розміру мінімальної, який був встановлений на час перебування в зоні відчуження. Зазначу, що в 1986 році вона становила 70 карбованців. Отже, визначаємо заробіток для обчислення пенсії: 70 крб. х5 = 350 крб.

Процитую мовою оригіналу й витяг із розпорядження Ради Міністрів СРСР «Про оплату праці військовослужбовців — учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС» від 23 травня 1986 року: «Военнослужащим срочной службы денежное содержание, выплачиваемое в повышенных размерах, должно быть не менее 100 руб. в месяц при пребывании в III зоне опасности, 75 руб. — во II и 50 руб. — в I зоне опасности. Конкретные размеры указанных выплат определяются решением председателя правительственной комиссии по ликвидации аварии».

Ліквідатор I категорії з 3 групою інвалідності Олег Євтушок одержує з січня 2013 року 2 тис. 11 грн. 50 коп. (в Україні 800 тис. населення отримує пенсію від 10 тис. грн. до понад 60 тис. грн.). Двічі на рік йому треба лікуватись стаціонарно. А це 28 днів. А якщо до цієї кількості додати ще 52 дні відпустки, на яку він має законне право, то стає зрозумілим, чому відповідальний, освічений, розумний і серйозний чоловік може отримати відмову в працевлаштуванні. Бо кому треба робітник, який упродовж трилоного часу відсутній на роботі?

Саме з цієї причини іноземний пан, який має бізнес на Сарненщині, «попросив» його розрахуватись, висловивши при цьому своє невдоволення: «Как эти украинские холуи сумели подойти ко мне?». Тепер Олег Володимирович намагається знайти правду в суді. До речі, він закінчив Луцький індустріальний інститут. Майже 20 років трудився на Сарненському заводі мостових технологічних конструкцій. Пройшов шлях від слюсаря-складальника до механіка, а згодом начальника ремонтно-механічної дільниці. Та, найголовніше, виконуючи завдання Радянського уряду, в надзвичайно складних умовах упевнено пройшов випробування на мужність і стійкість. А глибоке розуміння особливої відповідальності за доручену справу допомогло йому зробити гідний внесок у ліквідацію наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і виконати патріотичний обов'язок перед Батьківщиною.

Марія КУЗЬМИЧ.
Фото з сімейного архіву
на 1-й стор.